

19 de desembre 2019

PAPSF

MEMÒRIA 2019

Programa
**Atenció Primària
sense fum**
www.papsf.cat

Programa Atenció Primària Sense Fum (PAPSF)

Coordinació: Guadalupe Ortega

Membres de la Comissió Tècnica:

Roser Casals i Joan Lozano (CAMFiC)

Sílvia Granollers, Marta Chuecos/Laura Sancho (AIFICC)

Carmen Cabezas, Josep Maria Suelves i Araceli Valverde (ASPCAT)

Antonio Vallejo (PAPSF).

El Programa Atenció Primària Sense Fum (PAPSF) és una iniciativa que va començar al 2002 des de la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC), l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFICC) i l'Agència de Salut Pública de Catalunya per tal d'impulsar la **prevenció del tabaquisme i la deshabituació tabàquica des dels centres d'Atenció Primària (CAP).**

El Programa Atenció Primària Sense Fum és un **projecte transversal que integra activitats de prevenció, de promoció, de formació i de suport** als professionals d'AP, a nivell organitzatiu i amb els proveïdors de salut, en temes relacionats amb tabaquisme. El programa aporta recomanacions de bona pràctica i instruments per millorar la qualitat de la clínica diària, a través d'activitats docents, investigadores i d'elaboració de documents i guies en relació al tabaquisme.

Des de la Comissió tècnica del PAPSF s'estableixen els objectius i línia general a seguir del programa. Durant aquest any hem realitzat 4 reunions organitzatives.

1. Continguts xarxa del PAPSF

La xarxa del PAPSF la componen: **598 professionals referents d'AP**, 342 professionals d'altres àmbits (hospitals, farmàcia, presons, tècnics del territori, etc.) i 611 Newsletter. Un **total de 1551 professionals** de la salut mantenim informats, actualitzats, sensibilitzats.

La informació per a tota la xarxa del PAPSF es realitza mitjançant el www.papsf.cat, i amb el reforç de **missatges via mail periòdics** anunciant les novetats. Els professionals valoren molt bé mantenir el model de recordatori via mail. Continuem fent tasques de manteniment del web a la part administrativa i la pública.

Oferim periòdicament actualització i informació periòdica. Durant el 2019 hem aportat informació sobre [33 Notícies](#) ; [19 Activitats formatives](#); [50 Biblioteca](#) (documents, publicacions, guies, enllaços...)

2. Oferta formativa del PAPSF

Mantenim l'oferta formativa presencial i en línia. Aquest any hem finalitzat algunes **formacions perifèriques en els EAP** que restaven pendents. Els professionals formadors van comptar amb els materials facilitats per realitzar la formació: presentació i les noves guies (de pacients i de professionals). Per poder portar la formació a terme en els casos que faltava referent o aquest tenia poca expertesa, s'ha portat a terme amb referents d'altres EAP, compensant-los amb una inscripció gratuïta a un curs AIFICC o CAMFiC. Hem donat per finalitzada la formació perifèrica que es va començar al 2017 i amb la que s'han format 3.701 professionals dels EAP de tot Catalunya. S'ha arribat al 70,5% dels CAPs de Catalunya.

Seguint la mateixa línia dels cursos bàsics (Moodle), en format de joc de simulació (vídeos), amb reptes (línies de decisió) i continguts teòrics, hem elaborat **cursos** sobre temes específics relacionats amb el tabac. S'ha incorporat una persona per coordinar els cursos avançats (Antonio Vallejo). Aquest any hem repetit el d'embaràs, MPOC, hem iniciat el d'Abordatge del tabaquisme (edició pilot) en infància i adolescència (al febrer 2020 es portarà a terme la primera edició ja revisada) i estem actualitzat el de tabaquisme i cardiopatia.

Actualment en fase d'elaboració dels continguts de dos cursos avançats més: tabaquisme i oncologia, tabaquisme i odontologia, que podrem oferir-los en el segon trimestre del 2020.

Durant el 2019 han rebut formació **del PAPSF**: 618 professionals en activitats presencials i 2.121 professionals formats amb els cursos en línia. Informes (pendent afegir en aquests informes última edició 2019): [Intervenció en tabaquisme](#) i [Tabaquisme passiu en infància](#)

PRESENCIALS 2019			
Nom	Edicions	Lloc	Alumnes
Formació pràctica en la intervenció per ajudar a deixar de fumar (2 hores)	20	Perifèrics	362
XI Trobada del Programa Atenció Primària Sense Fum (5 hores)	1	Barcelona	108
L'exposició ambiental del tabaquisme i tabaquisme passiu	1	Cat. Central	20
Tabaquisme ambiental i salut perinatal i infantil (TASPI)	1	Barcelona	94
Intervenció grupal en tabaquisme	1	Barcelona	34
EN LÍNIA 2018			
Curs bàsic:			
Tabaquisme passiu en infància (20 hores)	3	En línia	587
Intervenció en tabaquisme (20 hores)	3	En línia	757
Pràctica avançada d'intervenció en tabaquisme:			
Tabaquisme i embaràs (10 hores)	2	En línia	372
Tabaquisme i MPOC (20 hores)	2	En línia	405

Segons els acords de les CIPM, es finançaran, sota determinades condicions, les presentacions de Champix® i Zyntabac® que estan indicades per la deshabituació tabàquica a partir de l'1 de gener del 2020. Hem cregut necessari facilitar materials als referents de tabaquisme per tal que puguin fer una formació en els seus EAP durant el primer trimestre del 2020. Hem elaborat una formació pràctica que facilitarem als referents (presentació amb apunts).

3. Materials

Mantenim i renovem periòdicament el materials sobre temes de tabaquisme com a suport a la intervenció dels professionals.

Guies per ajudar a deixar de fumar per a professionals i per a usuaris.

Aquest any hem portat a terme la segona edició de les dues guies, amb la col·laboració dels professionals de la xarxa. També hem editat la versió en castellà de la guia per a professionals.

Guies sobre Tabaquisme passiu en infància

Estem elaborant una reedició de la guia per a progenitors amb la col·laboració dels professionals del grup TASPI en la seva revisió.

Guia d'intervenció grupal en tabaquisme

Revisió de la guia i de tots els material d'intervenció en tabaquisme. Aquesta és la 3a edició de la guia amb noves dinàmiques de grup

Document Tabaquisme ambiental i salut perinatal i infantil.

Presentat al maig 2019 en una Jornada a la seu de l'ASPCAT

Altres formes de fumar. APRENDRE DE MANERA DIVERTIDA!

amb 25 preguntes. Oberta, per tal que qualsevol dels referents pugui portar a terme la sessió en el seu centre.

4. Trobada anual del PAPSF 2019

La [XI Trobada del PAPSF: Fem Pinya per una Atenció Primària Sense Fum!](#) es realitza anualment, alternant els diferents territoris de Catalunya i les seves xarxes territorials. Aquest any l'hem realitzat al territori que ens quedava pendent a Catalunya, al Camp de Tarragona/Terres de l'Ebre, amb molt bona participació.

[Recopilació de fotos](#)

L'objectiu general es el d'adquirir i actualitzar coneixements sobre temes de tabaquisme i iniciar grups de treball [Programa](#) Ha estat una **Trobada participativa**, en format de tallers per debatre temes d'actualitat en tabaquisme: **desigualtats, altres formes de fumar i tabaquisme ambiental**. Hem compartit opinions, experiències i propostes, amb l'objectiu de, amb tot aquest material recollit, iniciar grups de treball per **posar en marxa línies de treball futures**. [Documents amb els continguts dels tres tallers](#)

Per finalitzar, es va portar a terme una **activitat de recollida de burilles en la platja amb "No más colillas en el suelo"** de Catalunya i es van recollir 3.5 kg de burilles en una hora!!! això representa **11,550 burilles**.

5. Activitats comunitàries

XIX Setmana Sense Fum 2019: Recupera la inspiració

Al voltant del [Dia Mundial Sense Fum](#), la SemFYC organitza la Setmana Sense Fum. El PAPSF, es va fer responsable de coordinar-lo a Catalunya des del 2013 juntament amb altres àmbits com hospitals, farmàcies, municipis, Generalitat/ASPCAT, Col·legis i societats/associacions científiques.

Les activitats i materials:

- Versió en català del pòster
- Domini específic: <http://www.setmanasensefum.cat/index.aspx> 2019.
- Enquesta per la població en català i castellà. Els resultats es van facilitar a la [roda de premsa](#) de la Setmana Sense Fum 2019.
- Autogestió de les dades per analitzar.
- Facebook específic i hashtag ssf17 per analitzar impacte i repercussió en xarxes socials.
- Formulari de recollida de les activitats i autogestió de les dades.
- Premi de fotografia adherint-se a la campanya en xarxes socials (facebook, twitter i instagram), amb sorteig: tres premis valorats en 50 euros per material esportiu i premi a activitats recollides, amb tres targetes valorades en 50 euros.
- Xapes "Et puc ajudar a Deixar de Fumar"

6. Grups de treball específics

Tenim actualment 4 **grups de treball amb objectius concrets per realitzar durant el 2019:**

- **Intervenció grupal per territoris**: Hem finalitzat la [prova pilot en la SAP Muntanya](#) amb l'**objectiu** de comprovar si les grupals en clau de territori **aporta avantatges als professionals i a la població**. Vam presentar al setembre els resultats preliminars en una reunió a l'ICS amb: Jose Antonio Losada Barrero Adjunt a Direcció SAP Litoral i SAP Esquerra; Enriqueta Borràs Gallart, Responsable Àrea Infermeria Gerència Territorial Barcelona . Direcció Assistencial; Toni López Ruiz . Adjunt a direcció SAP Muntanya i Dreta; Mireia Boixadera Vendrell, directora operativa del SAP Litoral , i líder del procés transversal de Cronicitat de la GTB i va excusar la seva absència Belén Enfedaque, directora assistencial de la Gerència Territorial Barcelona.

En aquesta reunió vam explicar totes les avantatges que ha reportat aquest tipus d'intervenció i també les dificultats que s'han trobat, algunes fàcils de corregir per a posteriors edicions però la dificultat més important per tal de poder continuar amb el document/guia per exportar aquesta intervenció, és l'aplicació informàtica. Estem pendent de la millora dels registres informàtics a l'e.cap i l'elaboració d'un **document/guia que permeti desenvolupar aquesta experiència en altres territoris de Catalunya.**

- **Registres e.cap: paquet mínim de variables amb rellevància i evidència/consens científic** per homogeneïtzar els registres i poder construir indicadors per mesurar i fitxar estàndards d'atenció i indicadors de resultats.

Vam facilitar el **document final** als responsables Centre Competència Funcional ECAP (CCF) de l'Àrea de Sistemes d'Informació de l'ICS per instaurar a l'e.cap i hem tingut diverses reunions aquest any amb el grup de treball de Variables a ECAP (Olga Correcher i Oscar Solans) i també amb Anna Rios per tal d'incorporar les variables a la producció. En aquest moment **està en marxa la modificació de les variables.**

Hem assessorat també en el **projecte de cures d'infermeria (ARES) sobre tabaquisme.**

- **E.consulta de tabaquisme**: Hem elaborat un document de requeriment d'e.cap per tal de portar a terme la prova pilot del projecte de **l'e.consulta en tabaquisme**, per oferir unes plantilles amb missatges personalitzables.

Una vegada estiguin les noves variables, volem continuar amb formació de formadors per territoris dirigida a referents de tabaquisme i d'e.cap dels EAP. Explicarem els registres i l'e.consulta sobre tabaquisme, amb un format molt pràctic, basat en casos.

- **Grup Tabac ambiental i salut perinatal infantil (TASPI)**: Aquest any hem presentat el document final del grup de treball, en una [Jornada realitzada al maig, a la seu de l'ASPCAT](#). A partir d'aquest document, continuem treballant actualment per tenir continuïtat i aconseguir implementar les variables en les diferents aplicacions informàtiques, realitzar formació i crear un espai web per usuaris i per a professionals.

- **Grup prevenció i promoció:** S'ha creat un grup de treball amb els referents dels programes (alcohol, tabaquisme, exercici, prescripció social...) amb l'objectiu de realitzar una proposta de implementació conjunta als EAP i trobar sinergies (formació, web, butlletins, dies mundials...). Hem realitzat diverses reunions de treball, les persones responsables dels programes de exercici (Angelina González), alcohol (Estela Díaz), prescripció social (Jordina Capella) i tabaquisme (Guadalupe Ortega) i hem presentat un document base, amb propostes per portar-lo a terme. Estem elaborant un programa conjunt per la Jornada del 2020 de promoció.

Vam oferir un formulari per realitzar la inscripció, els professionals de la xarxa d'AP i d'Hospitals, al grup de treball que estiguessin interessats. Hem convocat pel dia 21 de gener de 2020 a tots els grups (establerts i nous). Els grups establerts explicaran els avenços aconseguits i posteriorment ens dividirem per sales, cada grup de treball. Són grups amb diversitat de professionals i d'àmbits.

- Grup de **portaveus del PAPSF**. S'iniciarà amb un curs formatiu sobre "Parlar amb els medis"
- Grup de treball **Vulnerabilitat** (presons, salut mental, nivell socioeconòmic baix...). Hem començat a col·laborar amb professionals de presons amb una enquesta basal que es portarà a terme a totes les presons de Catalunya.
- **Altres formes de fumar**. Possibilitat de continuïtat del mateix grup, amb un grup mixte de drogues i tabaquisme començant per Tabac-cànnabis i Tàbac-alcohol.
- **Impacte ambiental del tabaquisme** treballant més la part de contaminació i per tant, amb activitat dirigides a comunitat.

Cada grup haurà de treballar en aquesta primera reunió el perquè i per a què es crea el grup (què volem aconseguir), quines accions s'han de portar a terme, de quina manera. Operativa i logística: coordinació, distribució de tasques, cronograma, treball presencial/mail/individual, indicadors... Als 3-6-9 mesos els coordinadors dels grups ens informaran dels seguiments i als 12 mesos ens presentaran la memòria i resultats que compartirem amb la resta de referents.

7. Segona onada de la Campanya: Fem Salut. Gràcies per no fumar!

Aquesta és una estratègia que forma part del PAPSF amb el suport del Departament de Salut. La campanya recomana no fumar en els accessos als centres sanitaris, amb una retolació de que es va distribuir al 2018 a tots els centres principals dels ABS de Catalunya. [Més info](#) Es va realitzar difusió amb fotos en xarxes socials amb [#gràciespernofumar](#)

En aquesta segona onada del 2019, volem arribar a tots els centres i els consultoris locals. Vam crear un formulari de comanda de senyalització per recollir les necessitats. En aquesta ocasió repartirem:

Adhesius verticals: per l'entrada del centre amb dues cares impreses

Plantilla per pintar: per senyalitzar/delimitar el terra

8. Activitats relacionades amb coordinació externa

- Com a membres del **Consell Assessor de Tabaquisme de Catalunya**: Participació i col·laboració amb les estratègies del Departament de Salut en relació a temes de tabaquisme: [Avantprojecte de llei de mesures fiscals, financeres, administratives i del sector públic](#).
- Participació en la **comissió de treball del tabaquisme en els centres penitenciaris**, amb representants dels diferents centres penitenciaris de Catalunya amb la intenció de incentivar la sensibilització i l'abordatge del tabaquisme, tant actiu com passiu, en els centres penitenciaris. Hem elaborat una enquesta per conèixer la situació actual i les necessitats, tant dels treballadors com dels interns.
- Continuem treballant per tal que des del Departament de Salut i l'Agència de Salut Pública de Catalunya, [incorporin la mortalitat per tabaquisme](#) en l'**informe de mortalitat** de Catalunya a l'igual que es va fer en l'informe espanyol de [Mortalitat atribuïble al consum de tabac en Espanya \(2000-2014\)](#).
- Col·laboració amb **ICS i altres proveïdors de salut**, per millorar els registres i les intervencions de tabaquisme. Amb la intenció d'homogeneïtzar, facilitar i millorar la intervenció entre els professionals d'AP.
- Col·laboració amb el **Consell del Col·legi de farmacèutics** i amb la **Universitat de Girona (crèdits universitaris) per oferir** les formacions bàsiques del PAPSF: Intervenció per ajudar a deixar de fumar i Tabaquisme passiu en infància
- Coordinació amb la **Xarxa Catalana d'hospitals Sense Fum (XCHSF)**:
Des del 2015 està en funcionament el servei "[gTabac](#)"(servei de consulta via telefònica o e.mail, per a professionals) compartit per les dues xarxes.
Des del 2018 estem col·laborat amb la XCHSF en l'elaboració i difusió del [calendari](#).
- Coordinació i suport amb les **Xarxes territorials de l'ASPCAT**.
Donem suport a les iniciatives que es porten a terme en cadascuna de les xarxes territorials de Catalunya, hem col·laborat en les diferents Jornades celebrades en els territoris: Lleida: XIII Jornada de Tabaquisme. Repercussions del consum de tabac. 29/03/2019.
Aquest any hem aprofitat la Constitució de la Xarxa de Tabaquisme del Camp de Tarragona, per realitzar la Trobada anual en aquest territori i ajudar a reforçar-la.
- **Cooperació amb altres projectes**.
 - Col·laboren en projectes com Salut i Barris, Entorn Sense Fum o Embaràs sense fum.
 - Participació al [II Curso Nacional Tabaquismo en Pediatría](#). Alacant. 04/10/2019 (TASPI)
 - Campanya [AGUANTASENSEFUMAR](#), amb Ricky Rubio. És una campanya institucional per reduir el consum de tabac evitant que adolescents i joves comencin a fumar.
 - Participació a la comissió per donar compliment als acords de la [Comisión Interministerial de Precios de los Medicamentos sesión 194 de 30 de setembre 2019](#) sobre [el finançament dels medicaments i adequar-los a la realitat de Catalunya](#) i difusió/informació a la xarxa.